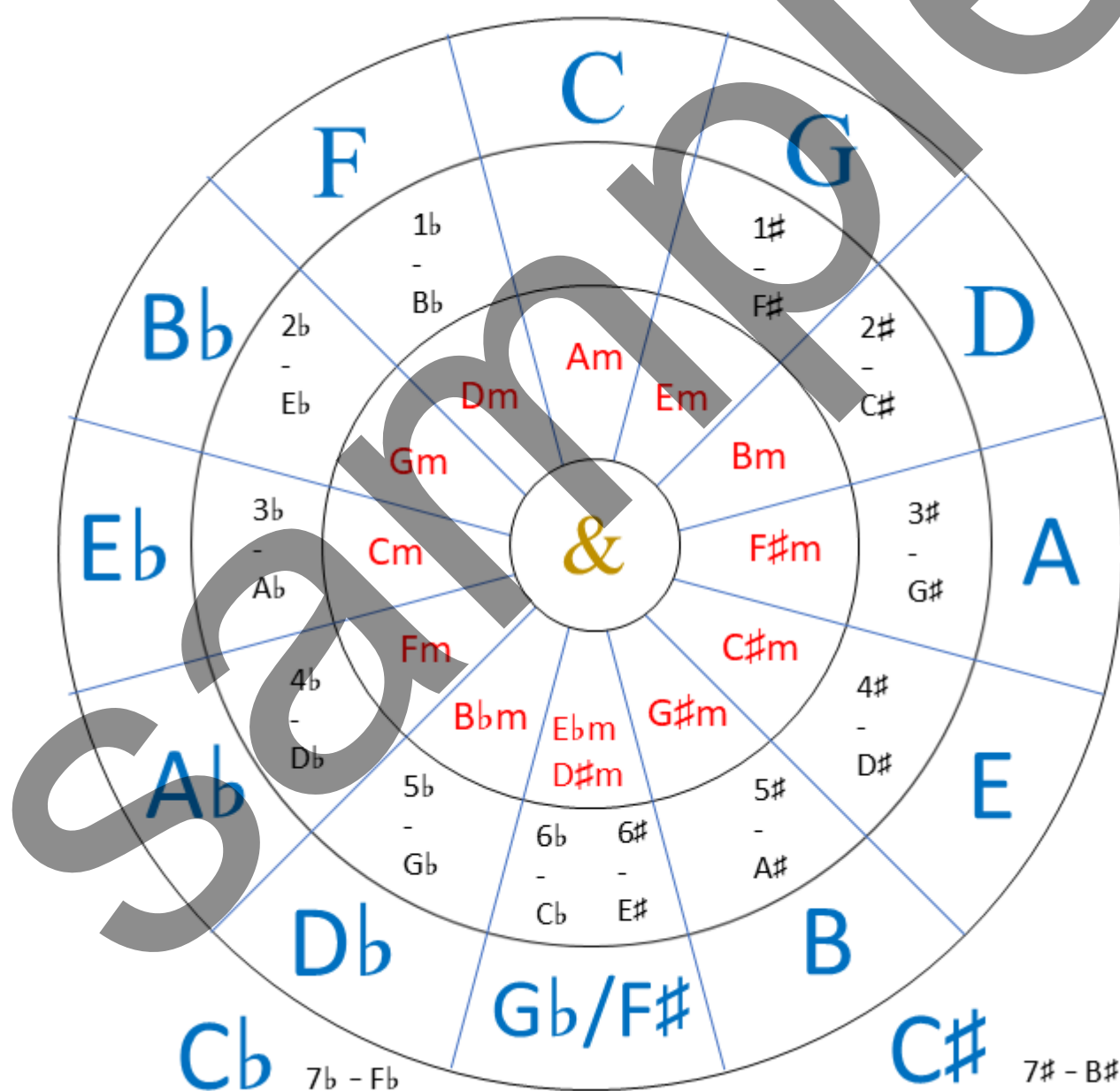

Walter Vanhimbeek

Toegepaste muziektheorie voor populaire muziek

*Praktische methode voor het analyseren en noteren
van populaire muziek op basis van akkoorden*

Inhoudsopgave

Inleiding.....	7
I. Akkoordsoorten en toonladders	9
1. Akkoordsoorten.....	9
2. Klassieke toonladders	9
3. Diatonisch versus chromatisch.....	10
4. De kwintencirkel	10
5. Kerkttoonladders	11
II. Muziektheoretische analyse.....	13
1. Romeinsecijferanalyse	13
A. Akkoordsoorten.....	13
B. Romeinse akkoordsymbolen	14
C. Notatie van de analyse	15
2. Harmonieleer.....	15
3. Uitgebreide akkoorden	16
4. Cadensen.....	17
5. Notatie van de toonsoort.....	17
6. Drieklanken per klassieke toonladdersoort	18
A. Majeur.....	18
B. Natuurlijk mineur ¹	19
C. Harmonisch mineur ²	19
D. Melodisch mineur ³	20
7. Drieklanken per historische modus.....	20
A. Dorische modus ⁴	20
B Frygische modus ⁵	20
C Lydische modus ⁶	21
D Mixolydische modus ⁷	21
8. Secundaire dominant ⁸	21
9. Chromatische mediant ⁹	22
10. Modulatie ¹⁰	23
A. Diatonische modulatie.....	23
B. Chromatische modulatie.....	24
C. Plotselinge modulatie.....	25
11. Tijdelijke chromatische afwijking	25
12. Modale verschuiving ¹¹	26

13.	Gelijknamige-toonsoortuitwisseling ¹²	27
14.	Gebruik van het subtonica akkoord.....	28
A.	Gelijknamige-toonsoortuitwisseling ¹²	28
B.	Songs in de mixolydische toonsoort ⁷	28
C.	Modale verschuiving naar mixolydische toonsoort ¹¹	29
15.	Kwintencirkelprogressie met modulatie ¹³	29
16.	Overmatig akkoord ¹⁴	30
17.	Chromatisch doorgangsakkoord ¹⁵	31
A.	Verminderd doorgangsakkoord.....	31
B.	Overmatig doorgangsakkoord.....	32
18.	Bedrieglijke cadens ²⁵	32
19.	Line Cliché ¹⁵	33
20.	Picardische tert ¹⁶	34
21.	Uitgestelde akkoorden ¹⁷	34
22.	Pedaalnootprogressie.....	35
23.	Courante akkoordprogressies.....	36
24.	Stapsgewijs-dalende-akkoordprogressies ¹⁸	36
25.	Pentatoniek ¹⁹	39
III.	Courante akkoordprogressies.....	41
1.	Axis-akkoordprogressie en varianten ^{20,21}	42
2.	Andalousische cadens ²⁰	43
3.	Aeolische vamp ²⁰	43
4.	Jarenvijftig-akkoordprogressie ²⁰	43
5.	Majeurtoonladder-vamp ²⁰	44
6.	Mixolydische vamp ²⁰	44
7.	Plagale waterval ²¹	44
8.	Can't Stop-akkoordprogressie ²¹	45
9.	Closing Time-akkoordprogressie ²¹	45
10.	Twaalfmatenblues-akkoordprogressie ²¹	45
11.	Harmonisch-mineurvamp ²²	46
12.	Viva La Vida-akkoordprogressie ²²	46
13.	1-4-5-4-vamp ²²	46
14.	Dorische vamp ²²	47
15.	Sequens-akkoordprogressie ²³	47
16.	My Girl-akkoordprogressie ²³	47
17.	1-4-1-5-akkoordprogressie ²³	48
18.	Frygische vamp ²³	48

19.	Eindeloze-lus-akkoordprogressie ²³	48
20.	Canon-akkoordprogressie ²⁴	48
21.	Diatonische kwintencirkelprogressie ¹³	49
22.	Creep-akkoordprogressie ²⁵	50
23.	Picardische-terts-akkoordprogressie ²⁶	50
24.	What's Up-akkoordprogressie ²⁶	51
25.	Isn't She Lovely-akkoordprogressie ²⁶	51
26.	Marvin Gaye-akkoordprogressie ²⁶	51
IV.	Analysepartituur van een song	53
1.	Songstructuur en akkoorden	54
A.	Koptekst	54
B.	Maataanduiding	55
C.	Akkoordprogressies	55
D.	Verwijzingen naar onderdelen en akkoordprogressies	56
2.	Muziektheoretische analyse	57
3.	Samenstelling van de akkoorden	57
4.	Extra informatie	58
V.	24 klassieke popsongs	59
1.	Viva La Vida – Coldplay	61
2.	Sweet Dreams – Eurythmics	62
3.	Torn– Natalie Imbruglia	63
4.	The Winner Takes It All – ABBA ^(*)	64
5.	Slipping Through My Fingers – ABBA	65
6.	Pour que tu m'aimes encore – Céline Dion	66
7.	For No One – The Beatles ^(*)	67
8.	Girl – The Beatles	68
9.	Mrs Robinson – Simon & Garfunkel	69
10.	Uptown Girl– Billy Joel	70
11.	Wild World – Cat Stevens	71
12.	Piano Man – Billy Joel	72
13.	She – Elvis Costello ^(*)	74
14.	Hey Jude – The Beatles	75
15.	I Know Him So Well – Elaine Paige, Barbara Dickson	76
16.	Your Song – Elton John	77
17.	Goodbye Yellow Brick Road – Elton John	78
18.	Nothing Rhymed – Gilbert O'Sullivan	79
19.	We Will – Gilbert O'Sullivan ^(*)	80

20.	Bridge Over Troubled Water – Simon & Garfunkel.....	82
21.	Space Oddity– David Bowie.....	84
22.	Life On Mars? – David Bowie ⁽¹⁾	86
23.	A Day In The Life – The Beatles.....	88
24.	God Only Knows – The Beach Boys ⁽¹⁾	90
	David Bennett Piano video's	93
	Bijlage A – Akkoordsoorten	95
	Bijlage B – Klassieke toonladders.....	96
	Bijlage C - Toonladders van 4 historische modi.....	97
	Bijlage D - Drieklanken per klassieke toonladdersoort.....	98
	Bijlage E - Drieklanken van 4 historische modi.....	100

Sample

I. Akkoordsoorten en toonladders

1. Akkoordsoorten

In Bijlage A pagina 95 staat de tabel met de courante akkoordsoorten, met voor elke akkoordsoort de volledige naam, de samenstelling, de **symbolische notatie** en de mogelijke alternatieve notatie(s).

In deze tabel worden de noten van een akkoord aangeduid door de **toonladderposities**. Hierbij worden de toonladderposities van bepaalde akkoordsoorten voorafgegaan door het verlagingsteken b . Voor de symbolische notatie worden akkoorden met grondnoot C gebruikt.

Dit is een voorbeeld uit de tabel van de akkoordsoorten voor de **samenstelling** van twee soorten septiemakkoorden op basis van de toonladderposities:

Akkoordsoort	Toonladderpositie						Notatie	Alternatief
majeurseptiemakkoord	1	3	5	7			Cmaj7	C ^Δ
mineurseptiemakkoord	1	b3	5	b7			Cm7	

Een **omkering** van een akkoord betekent dat niet de grondtoon, maar een andere toon van het akkoord als laagste noot (in de bas) klinkt. Welke toon dat is, bepaalt of het een eerste, tweede of derde omkering is. Een akkoord wordt meestal alleen als een omkering ervaren als de aangeduide basnoot effectief klinkt in het **lage register** (bv. basgitaar of lage pianostem). Alleen in dit geval wordt de omkering genoteerd door zowel het akkoord als de **basnoot** noteren, gescheiden door een **schuine streep**.

Een akkoord kan ook gecombineerd worden met een **alternatieve basnoot** die niet tot het akkoord behoort. Dit dient vaak om een lopende baslijn of een spanningsopbouw te creëren. In dit geval spreekt men van een **slashakkoord**, en de notatie gebeurt op dezelfde manier als voor een omkering. Het akkoord F met basnoot G wordt bijvoorbeeld genoteerd als F/G.

2. Klassieke toonladders

In Bijlage B pagina 96 96 staan de de tabellen met de klassieke toonladders van de courante toonsoorten, de majeuretoonladders, de natuurlijk-mineurtoonladders en de harmonisch-mineurtoonladders. De derde mineurtoonladder, melodisch mineur, komt zelden of nooit voor niet voor populaire muziek.

De notennamen in de toonladders worden aangeduid met de **letters A tot en met G**, mogelijk gevolgd door een **verhogings- of verlagingsteken**. Deze elementen worden ook gebruikt voor de notatie van toonsoorten en akkoorden. De toonladderposities zijn genummerd van 1 tot 7 en de volgorde van de toonladders is gebaseerd op het aantal kruisen en mollen van de voortekening.

Dit is een voorbeeld uit de tabel van de majeuretoonladders voor A-majeur en E_b-majeur:

		1	2	3	4	5	6	7
A	3#	A	B	C#	D	E	F#	G#
E _b	3b	E _b	F	G	A _b	B _b	C	D

Op basis van de majeuretoonladders en de **samenstelling** van de akkoordsoorten kunnen de noten van alle akkoorden in elke toonsoort worden bepaald.

II. Muziektheoretische analyse

In dit hoofdstuk volgt een bespreking van de belangrijkste muziektheoretische begrippen die uit de analyse van een populaire song naar voren kunnen komen. Deze analyse wordt genoteerd op basis van de **Romeinse cijfers** I tot VII die symbool staan voor de akkoorden die in de song worden gebruikt. Aan het Romeinse **akkoordsymbool** worden dan extra elementen toegevoegd op basis van de muziektheoretische begrippen die in de song werden toegepast.

Dit is de lijst van de muziektheoretische begrippen die verder in detail zullen worden besproken en waarvan de afkortingen worden gebruikt bij de notatie van de analyse:

Muziektheoretische begrippen	afkorting	Muziektheoretische begrippen	afkorting
bedrieglijke cadens	bc	parallele-toonsoortmodulatie	ptm
akkoordprogressie	AP	pedaalnoot	PN
chromatisch doorgangsakkoord	cda	picardische tert	pt
chromatische mediant	cme	plotselinge modulatie	pm
chromatische modulatie	cmo	secundaire dominant	sd
chromatische-mediante modulatie	cmm	stapsgewijs-dalende-akkoordprogressie	SDA
gelijknamige-toonsoortuitwisseling	gtu	tijdelijke chromatische afwijking	TCA
gelijknamige-toonsoortversmelting	gtv	uitgesteld-akkoordprogressie	UAP
kwintencirkelprogressie	KCP		
Line Cliché	LC		
modale verschuiving	mv		

1. Romeinsecijferanalyse

De analyse van een song is gebaseerd op het gebruik van Romeinse cijfers. Deze geven in eerste instantie de **positie** of de **graad** van een toon in de toonladder aan: I voor de **tonica**, II voor de **supertonica**, III voor de **mediant**, IV voor de **subdominant**, V voor de **dominant**, VI voor de **submediant**, VII voor de **leidtoon** (majeur) of de **subtonica** (mineur). Maar hier worden ze gebruikt als symbool voor de akkoorden die op elk van de tonen van de toonladder kunnen worden gebouwd. In de toonladder van C-majeur staat IV bijvoorbeeld voor het op de subdominant gebouwde F-majeur akkoord.

Afhankelijk van de toonladder kan het Romeinse cijfer al dan niet worden voorafgegaan door een mol of een kruis en kan het in hoofdletters of in kleine letters worden genoteerd. Het kan ook nog verder worden uitgebreid met de **akkoordsoort** en met het **omkeringscijfer**. Als het akkoord werd genoteerd met een basnoot geeft dit cijfer aan met welke omkering die basnoot overeenkomt: 1 voor de tert, 2 voor de kwint, 3 voor de sext of de septiem. Daarnaast kan er nog **extra informatie** aan het akkoordsymbool worden toegevoegd in verband met het resultaat van de **muziektheoretische analyse**.

A. Akkoordsoorten

Voor majeure drieklanken worden de Romeinse cijfers in **hoofdletters** geschreven en voor mineure drieklanken worden **kleine letters** gebruikt. Voor andere akkoordsoorten wordt het Romeinse akkoordsymbool uitgebreid met symbolen in **superscript**. Voor de verminderde drieklank van de zevende graad van de majeure toonladder wordt het akkoordsymbool bijvoorbeeld gevolgd door de letter o in superscript: vii^o

III. Courante akkoordprogressies

Nr.	Naam	Akkoordprogressie			
1	Axis-akkoordprogressie	I	V	vi	IV
	Axis-akkoordprogressie variant 1	vi	IV	I	V
	Axis-akkoordprogressie variant 2	IV	I	V	vi
	Axis-akkoordprogressie variant 3	I	IV	vi	V
2	Andalousische cadens	i	bVII	bVI	V
3	Aeolische vamp	i	bVII	bVI	bVII
4	Jaren vijftig akkoordprogressie	I	VI	iv	v
5	Majeurtoonladder vamp	I	V	IV	V
6	Mixolydische vamp	I	bVII	IV	I
7	Plagale waterval	i	bIII	bVII	IV
8	Can't Stop akkoordprogressie	i	bVII	v	bVI
9	Closing Time akkoordprogressie	I	V	ii	IV
10	Twaalf maten blues akkoordprogressie	I	I	I	I
		IV	IV	I	I
		V	IV	I	I
11	Harmonisch mineur vamp	i	i	bVI	V
	Harmonisch mineur vamp variant	i	bVI	V	V
12	Viva La Vida akkoordprogressie	IV	V	I	vi
13	1-4-5-4 vamp	I	IV	V	IV
14	Dorische vamp	i	IV		
15	Sequens akkoordprogressie	I	V	bVII	IV
16	My Girl akkoordprogressie	I	ii	IV	V
17	1-4-1-5 akkoordprogressie	I	IV	I	V
18	Frygische vamp	i	bII		
19	Eindeloze lus akkoordprogressie	IV	I	V	V
20	Canon akkoordprogressie	I	V	vi	iii
		IV	I	IV	V
21	Diatonische kwintencirkelprogressie	i	iv	bVII	bIII
		bVI	ii°	V	i
22	Creep progressie	I	III	IV	iv
23	Picardische tertse akkoordprogressie	bVI	bVII	I	I
24	Isn't She Lovely akkoordprogressie	vi	II	V	I
25	What's Up akkoordprogressie	I	ii	IV	I
26	Marvin Gaye akkoordprogressie	I	iii	IV	V

Hierna worden bovenstaande courante akkoordprogressies besproken met daarbij telkens enkele voorbeelden. De namen van deze akkoordprogressies werden uit het Engels vertaald, met uitzondering van het onvertaalbare woord 'vamp'. Dit is een term afkomstig van de jazzmuziek en staat voor een akkoordprogressie of een ander muzikaal patroon dat steeds wordt herhaald maar ook uitgebreid met toevoegingen van noten, harmonieën of ritmes.

IV. Analysepartituur van een song

Om de analyse van een volledige song te noteren wordt de informatie over de songstructuur, de akkoorden en de analyse van de song gebundeld in een zogenaamde analysepartituur. Dit geheel past op één of twee pagina's en bevat de volgende secties:

Titel en uitvoerder(s)

Samenstelling van de akkoorden

Songstructuur en akkoorden

Muziektheoretische analyse

Extra informatie

V. 24 klassieke popsongs

	Titel	Uitvoerder(s)	Songwriter(s)
1	Viva La Vida	Coldplay	Chris Martin
2	Sweet Dreams	Eurythmics	Annie Lennox en David Stewart
3	Torn	Natalie Imbruglia	Scott Cutler, Anne Preven en Phil Thornalley
4	The Winner Takes It All	ABBA	Björn Ulvaeus en Benny Andersson
5	Slipping Through My Fingers	ABBA	Björn Ulvaeus en Benny Andersson
6	Pour que tu m'aime encore	Céline Dion	Jean-Jacques Goldman
7	For No One	The Beatles	Lennon en McCartney
8	Girl	The Beatles	Lennon en McCartney
9	Mrs. Robinson	Simon & Garfunkel	Paul Simon
10	Uptown Girl	Billy Joel	Billy Joel
11	Wild World	Cat Stevens	Cat Stevens
12	Piano Man	Billy Joel	Billy Joel
13	She	Elvis Costello	Charles Aznavour en Herbert Kretzmer
14	Hey Jude	The Beatles	Lennon en McCartney
15	I Know Him So Well	Elaine Paige, Barbara Dickson	Tim Rice, Björn Ulvaeus en Benny Andersson
16	Your Song	Elton John	Elton John en Bernie Taupin
17	Goodbye Yellow Brick Road	Elton John	Elton John en Bernie Taupin
18	Nothing Rhymed	Gilbert O'Sullivan	Gilbert O'Sullivan
19	We Will	Gilbert O'Sullivan	Gilbert O'Sullivan
20	Bridge Over Troubled Water	Simon & Garfunkel	Paul Simon
21	Space Oddity	David Bowie	David Bowie
22	Life On Mars	David Bowie	David Bowie
23	A Day In The Life	The Beatles	The Beatles
24	God Only Knows	The Beach Boys	The Beach Boys

Hierna volgen de analysepartituren van de klassieke popsongs uit bovenstaande lijst, gestructureerd en geanalyseerd volgens de methode beschreven in de voorgaande hoofdstukken. De songs zijn gerangschikt in **stijgende volgorde** van originaliteit en complexiteit wat betreft de structuur en de toegepaste muziektheoretische begrippen. Ze kunnen beluisterd worden op YouTube via de bijgevoegde QR code.

In de meeste gevallen komen de akkoorden van de analysepartituur overeen met die van de song. In enkele gevallen is de toonsoort die in de partituur wordt gebruikt een **halve toon** lager of hoger dan de toonsoort van de song, om de meer **complexe akkoordnotatie** die bij deze laatste toonsoort hoort te **vermijden**. Dit wordt vermeld in de sectie 'Extra informatie'.

De akkoorden en basnoten van een song kunnen opgezocht worden op websites zoals **Chordify** en **Muscore**, die laatste meestal tegen betaling. Maar in een song zijn er vaak passages met moeilijk te bepalen akkoorden of basnoten, resulterend in verschillende oplossingen op de beschikbare websites. De akkoorden die in deze analysepartituren werden genoteerd zijn alleszins geschikt om samen te spelen met de songs die via de bijgevoegde QR codes op YouTube te beluisteren zijn, eventueel na verhoging of verlaging van het keyboard met een halve toon.